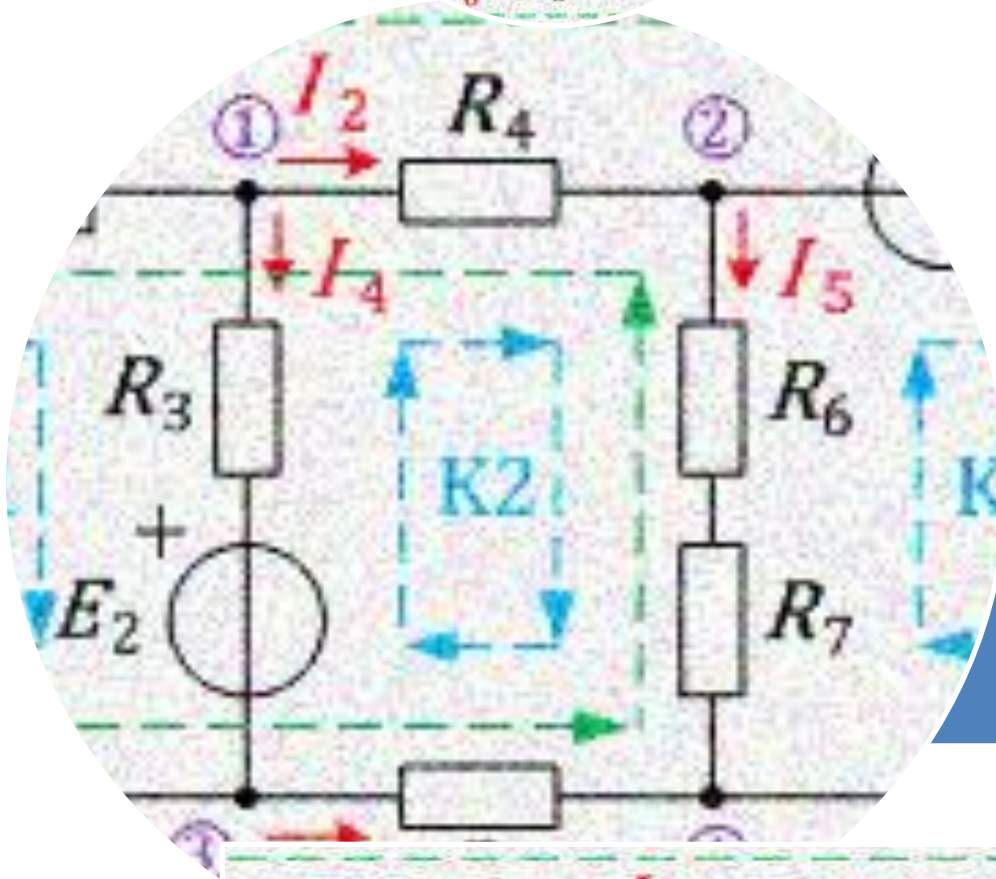
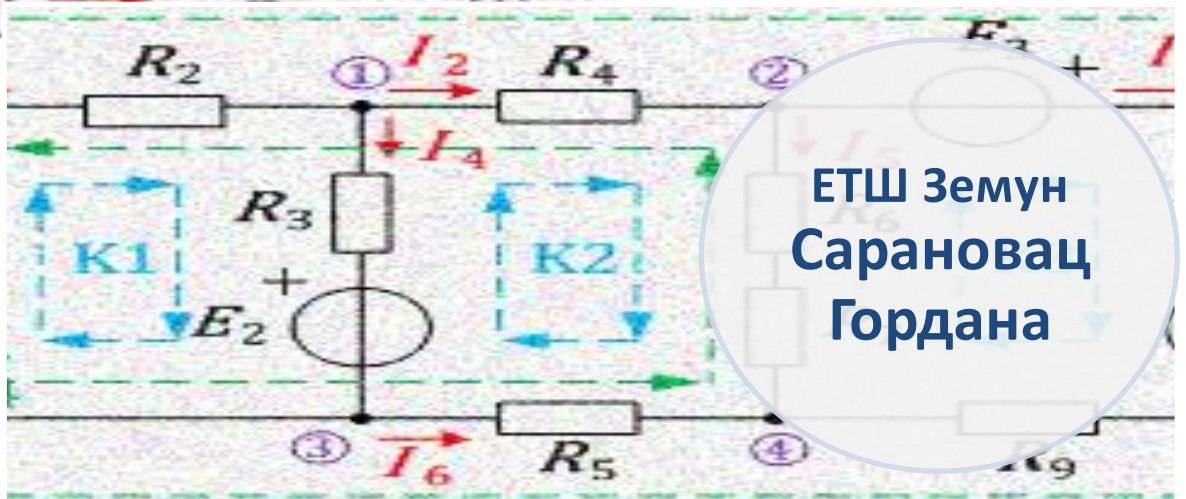

ОЕТ практикуми
електростатика

први
разред

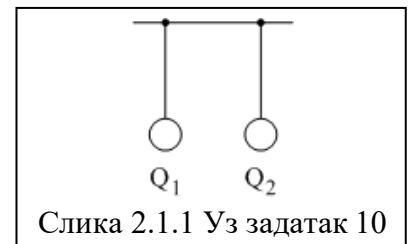

ЕТШ Земун
Сарановац
Гордана

2. Електростатика

2.1 Количина наелектрисања

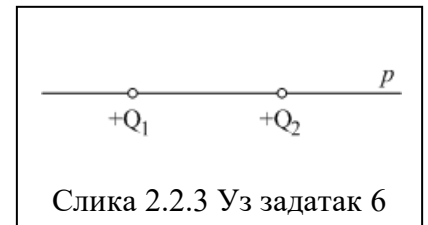
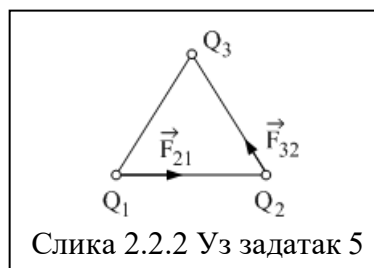
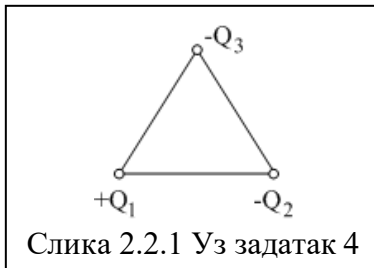
- Претворити:
  - $1,6 \text{ pC} =$
  - $12 \text{ kC} =$
  - $37 \text{ MC} =$
  - $11 \text{ } \mu\text{C} =$
  - $14 \text{ mC} =$
  - $26 \text{ nC} =$
- Које наелектрисање није могуће:
  - $13e$
  - $10,5e$
  - $\frac{3}{4}e$
  - $\frac{12}{4}e$
- Тело има вишак од 50 електрона. Одредити наелектрисање тела.
- Наелектрисање неког тела је $Q = -48 \text{ aC}$. Одредити колико има елементарних носилаца наелектрисања на телу.
- Од капи наелектрисања $+2e$ одвоји се $-3e$. Наелектрисање капи је сада:
  - $-e$
  - $+5e$
  - $-5e$
  - $+e$
  - $-3e$
- Једном телу недостаје 5 електрона да би било неутрално. Одредити наелектрисање тела Q .
- Једном телу недостаје 12 електрона да би било неутрално. Одредити наелектрисање тела после довођења 8 електрона.
- Једно тело има вишак 7 електрона. Одредити наелектрисање тела после одвођења 12 електрона.
- Два тела истих димензија се налазе на великом растојању. На првом телу има вишка 250 електрона. Друго тело је наелектрисано са $Q_2 = 3 \text{ aC}$. Тела се затим повежу проводником. Како и колико ће бити наелектрисана тела по завршетку прелазног процеса.
- Две куглице једнаких димензија помоћу танке нити висе у ваздуху као што је приказано на слици 2.1.1. У почетном тренутку на куглице је доведено наелектрисање $Q_1 = 4 \text{ mC}$ и $Q_2 = -6 \text{ mC}$. Шта ће се дешавати?

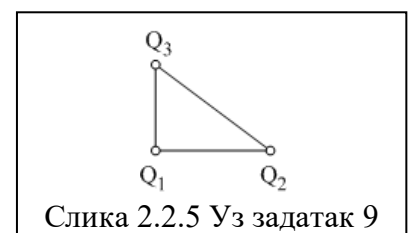
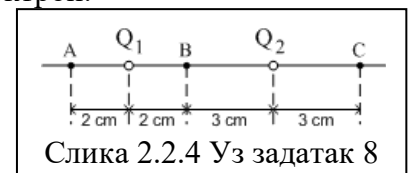
2. Електростатика

2.2 Кулонова сила

1. Сила између два тачкаста наелектрисања у ваздуху износи F . Како ће се променити сила ако се (неопходан математички доказ):
  - a) растојање повећа два пута
  - b) једно наелектрисање повећа 5 пута, друго смањи 3 пута
  - c) наелектрисање оба тела и растојање смање 2 пута
  - d) оба наелектрисања повећају 4 пута и пребаце у средину чије је $\epsilon_r = 64$.
2. Тачкаста наелектрисања $Q_1 = 8 \text{ nC}$ и $Q_2 = -18 \text{ nC}$ се налазе у средини чије је $\epsilon_r = 64$. Растојање између њих се повећава за по један метар од почетне вредности 1 m до крајње 4 m . Одредити интензитет Кулонове силе на сваком растојању између наелектрисања. Нацртати график $F(r_{12})$
3. Тачни искази су:
  - a) интензитет силе зависи од средине у којој се налазе наелектрисања
  - b) интензитет силе зависи од растојања између наелектрисања
  - c) интензитет силе зависи од предзнака (+, -) наелектрисања
  - d) интензитет силе зависи од квадрата растојања између наелектрисања
4. Три тачкаста наелектрисања су постављена као на слици 2.2.1. Нацртати силу којом Q_1 делује на Q_3 и силу којом Q_2 делује на Q_3 .

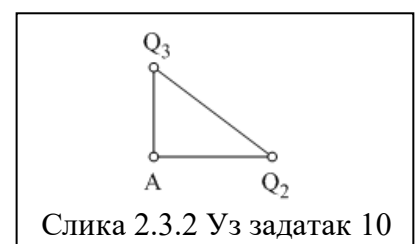
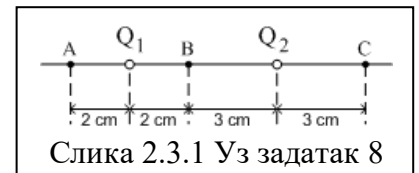
5. Три тачкаста наелектрисања су постављена као на слици 2.2.2. Нацртати силу којом Q_1 делује на Q_3
6. Два тачкаста наелектрисања су постављена на правој p , слика 2.2.3. Тачка у коју треба поставити наелектрисање $-Q$ да би оно било у равнотежи се налази:
  - a) на правој p , лево од Q_1
  - b) на правој p , десно од Q_2
  - c) изнад праве p
  - d) испод праве p
  - e) на правој p , између Q_1 и Q_2
7. Три једнака тачкаста наелектрисања се налазе у теменима једнакоугаоног троугла. У тежишту се налази електрон. Одредити резултантну силу на електрон.
8. Наелектрисања $Q_1 = 4 \text{ nC}$ и $Q_2 = -6 \text{ nC}$ се налазе у средини чије је $\epsilon_r = 3$, слика 2.2.4. Одредити вектор резултантне силе на наелектрисање $Q_3 = 2 \text{ pC}$ ако се оно постави:
  - a) у тачку А
  - b) у тачку В
  - c) у тачку С
9. Наелектрисања $Q_1 = 6 \text{ nC}$, $Q_2 = 10 \text{ nC}$ и $Q_3 = 5 \text{ nC}$ се налазе у средини чије је $\epsilon_r = 9$, слика 2.2.5. Одредити вектор резултантне силе на наелектрисање Q_1 . $r_{13} = 3 \text{ cm}$, $r_{12} = 4 \text{ cm}$

2. Електростатика

2.3 Јачина електричног поља

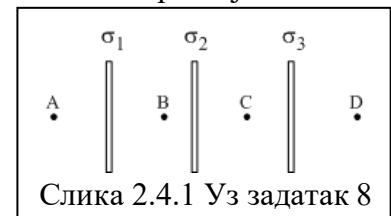
- Тачни искази за електрично поље тачкастог наелектрисања у тачки А су:
  - интензитет поља зависи од његовог знака
  - интензитет поља зависи од средине
  - интензитет поља не зависи од растојања између наелектрисања и тачке А
  - интензитет поља зависи од квадрата растојања између наелектрисања и тачке А
- Јединица $\frac{V}{m}$ се користи за исту величину као
  - $\frac{J}{m}$
  - $\frac{N}{C}$
  - $\frac{J}{N}$
- Два позитивна тачкаста наелектрисања $Q_1 = Q_2$ се налазе на растојању r_1 . На средини растојања се налази тачка А. Затим се наелектрисања размакну на растојање $r_2 = 3r_1$. На средини овог растојања се налази тачка В. Нацртати слике и упоредити јачине поља у овим тачкама:
  - $E_A < E_B$
  - $E_A = E_B \neq 0$
  - $E_A > E_B$
  - $E_A = E_B = 0$
- Два тачкаста наелектрисања $Q_1 = -Q_2$ се налазе на растојању r_1 . На средини растојања се налази тачка А. Затим се наелектрисања размакну на растојање $r_2 = 3r_1$. На средини овог растојања се налази тачка В. Нацртати слику и упоредити јачине поља у овим тачкама:
  - $E_A < E_B$
  - $E_A = E_B \neq 0$
  - $E_A > E_B$
  - $E_A = E_B = 0$
- Јачина поља наелектрисања $Q = -3 nC$ у тачки А која се налази на растојању $r_A = 1 cm$ износи $E_A = 9 \frac{kN}{C}$. Одредити релативну диелектричну пропустљивост средине.
- Јачина поља негативног тачкастог наелектрисања у тачки А која се налази на растојању $r_A = 3 cm$ износи $E_A = 50 \frac{N}{C}$. Релативна диелектрична пропустљивост средине износи 4. Одредити количину наелектрисања Q .
- На ком растојању од тачкастог наелектрисања $Q = 2 nC$ у дестилованој води ($\epsilon_r = 81$) јачина поља износи $1 \frac{V}{m}$?
- Наелектрисања $Q_1 = 4 nC$ и $Q_2 = -6 nC$ се налазе у средини чије је $\epsilon_r = 3$, слика 2.3.1. Одредити вектор резултантне јачине поља у:
  - тачки А
  - тачки В
  - тачки С
- Урадити задатак 8 користећи решења задатка 8 из практикума 2.2.
- Наелектрисања $Q_2 = 10 nC$ и $Q_3 = 5 nC$ се налазе у средини чије је $\epsilon_r = 9$, слика 2.3.2. Одредити вектор резултантне јачине поља у тачки А. $r_{3A} = 3 cm$, $r_{2A} = 4 cm$.
- Урадити задатак 10 користећи решења задатка 10 из практикума 2.2.
- Нацртати једно хомогено и једно радијално поље, и записати поред формуле које важе у тим пољима.

2. Електростатика

2.4 Флукс, Гаусов закон*

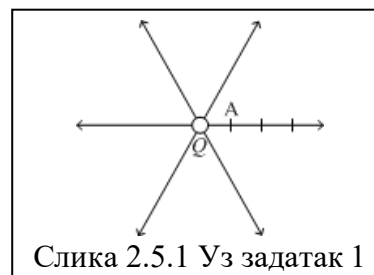
1. Кружна површина се налази у хомогеном електричном пољу јачине $E = 20 \frac{mN}{C}$. Када је угао између нормале на површину и вектора електричног поља 72° флукс кроз површину износи $5 \mu Vm$. Одредити полупречник кружне површине.
2. Коцка странице $a = 10 \text{ cm}$ се налази у хомогеном електричном пољу јачине $E = 10 \frac{mV}{m}$. Коцка је постављена тако да су јој две наспрамне странице паралелне са вектором јачине поља. Нацртати слику и одредити флукс кроз сваку страницу и укупни флукс кроз коцку.
3. Купа има базу површине $S_B = 20 \text{ cm}^2$ и налази се у хомогеном електричном пољу јачине $E = 30 \frac{V}{m}$. Вектор електричног поља заклапа са површином базе угао од 30° . Нацртати слику и израчунати флукс кроз омотач купе.
4. Две концентричне сферне површине имају полупречнике $R_1 = 6 \text{ cm}$ и $R_2 = 10 \text{ cm}$. Сфере су наелектрисане са $Q_1 = 5 \text{ nC}$ и $Q_2 = -3 \text{ nC}$. Одредити јачине електричног поља у тачкама удаљеним 4 cm , 9 cm и 12 cm .
5. Усамљена проводна лопта полупречника $R = 3 \text{ cm}$ се налази у ваздуху. Одредити максималну количину електрицитета којом се може оптеретити лопта ($E_{kr} = 30 \frac{kV}{cm}$).
6. Усамљена проводна лопта се налази у ваздуху. Лопта је наелектрисана са $Q = 5 \mu C$. Одредити минимални полупречник лопте да не би дошло до пробоја ($E_{kr} = 30 \frac{kV}{cm}$).
7. Усамљена проводна лопта полупречника $R = 3 \text{ cm}$ се налази у ваздуху. Лопта је наелектрисана са $Q = 15 \mu C$. Нацртати график зависности јачине поља од растојања од центра лопте.
8. Три паралелне равни су постављене као на слици 2.4.1. Равни су наелектрисане површинским густинама $\sigma_1 = 88,5 \frac{pC}{m^2}$, $\sigma_2 = -53,1 \frac{pC}{m^2}$, и $\sigma_3 = 17,7 \frac{pC}{m^2}$. Одредити интензитет, правац и смер електричног поља у тачкама А, В, С и D.
9. Одредити интензитет, правац и смер сила које делују на наелектрисање $Q = 2 \text{ mC}$ када се постави у тачке А, В, С и D, слика 2.4.1. Користити резултате из задатка 8. Шта ће се променити код сила ако је наелектрисање $Q = -2 \text{ mC}$.
10. Хомогено поље је поље:
  - a) Тачкастог наелектрисања
  - b) У равном кондензатору
  - c) Површински наелектрисане лопте
  - d) Површински наелектрисане равни

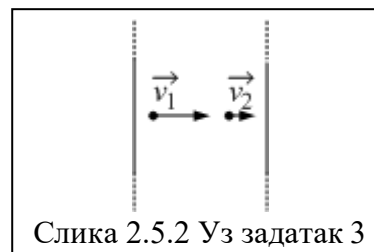
2. Електростатика

2.5 Рад, потенцијал, енергија

- На слици 2.5.1 је приказано поље тачкастог наелектрсања. Уцртати еквипотенцијалну линију на којој се налази тачка А и еквипотенцијалну линију на којој је потенцијал два пута мањи него у тачки А.
- Напон између тачке В и А износи $U_{BA} = 200 \text{ V}$. Напон између тачке С и В износи $U_{CB} = -100 \text{ V}$. Одредити напон између тачака А и С, U_{AC} .
- На слици је приказан део кондензатора, и уцртане су тренутне брзине $\vec{v}_1$ и $\vec{v}_2$ у тренуцима t_1 и t_2 , ($t_1 < t_2$), електрона који се креће између плоча. Означити наелектрсање на плочама и уцртати линије електричног поља.
- Свакој величини придружи одговарајућу мерну јединицу:

Слика 2.5.1 Уз задатак 1

Слика 2.5.2 Уз задатак 3

- Количина наелектрсања
- Јачина електричног поља
- Електрични потенцијал
- Флукс електричног поља
- Енергија
- Површинска густина

- Vm
- C
- $\frac{C}{V}$
- $\frac{m^2}{V}$
- Cm
- V
- N
- J

- Свакој величини придружи одговарајућу формулу:

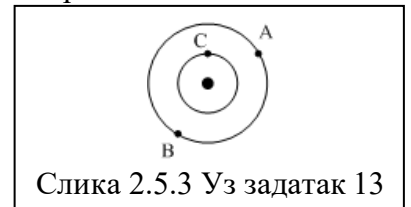
- Кулонова сила
- Потенцијал тачкастог наелектрсања
- Јачина електричног поља тачкастог наелектрсања
- Рад електричне силе

- $\frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \cdot \frac{Q}{r^2}$
- $Q \cdot V$
- $\frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \cdot \frac{Q_1 \cdot Q_2}{r^2}$
- $Q \cdot U$
- $\frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \cdot \frac{Q_1 \cdot Q_2}{r}$
- $\frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \cdot \frac{Q}{r}$

- Шест тачкастих наелектрсања једнаких по модулу су распоређени на кружници. Три наелектрсања су позитивна а три негативна. Упоредити потенцијале тачке у центру кружнице ако су наелектрсања распоређена равномерно V_A и ако распоред наелектрсања није равномеран V_B .
  - $V_A < V_B$
  - $V_A = V_B$
  - $V_A > V_B$
- Векторске величине су:
  - Кулонова сила
  - Потенцијал електричног поља
  - Рад
  - Флукс електричног поља
  - Јачина електричног поља
  - Напон
  - Енергија
- Тачкасто наелектрсање $Q = -5 \mu\text{C}$ се налази у средини чије је $\epsilon_r = 6$. Одредити вредност потенцијала у тачкама:
  - А, удаљена од наелектрсања $r_A = 2 \text{ cm}$
  - В, удаљена од наелектрсања $r_B = 5 \text{ cm}$
  - С, удаљена од наелектрсања $r_C = 9 \text{ cm}$

2. Електростатика

9. Одредити вредности напона између тачака:
- А и В, (користити добијене резултате из задатка број 8)
  - В и С, (користити добијене резултате из задатка број 8)
  - С и А, (користити добијене резултате из задатка број 8)
10. Израчунати рад који се изврши при премештању наелектрисања $Q_1 = -2 \text{ mC}$
- од А до В, (користити добијене резултате из задатка број 9)
  - од В до С, (користити добијене резултате из задатка број 9)
  - од С до А, (користити добијене резултате из задатка број 9)
11. Ако се повећава растојање између позитивног и негативног тачкастог наелектрисања:
- Интензитет силе између њих се:
    - смањи
    - повећа
    - не мења се
  - Апсолутна вредност потенцијалне енергије се:
    - смањи
    - повећа
    - не мења се
12. Лопта полупречника $R = 5 \text{ cm}$ је равномерно површински наелектрисана наелектрисањем $Q = 10 \text{ nC}$. Израчунати потенцијал на површини лопте, у унутрашњости на растојању 3 cm од центра лопте, у центру лопте и у тачки која је удаљена 10 cm од површине лопте.
13. На слици 2.5.3 је приказано једно тачкасто наелектрисање и три тачке А, В и С у његовој околини. Заокружити тачне исказе:
- $V_A > V_B > V_C$
  - $V_A = V_B < V_C$
  - $V_A = V_B > V_C$
  - $A_{AC} < A_{BC}$
  - $A_{AC} = A_{BC}$
  - $A_{AB} = 0$
14. Када се додирну наелектрисана тела, њихови потенцијали се изједначе. ДА / НЕ

2. Електростатика

2.6 Кондензатори

- Капацитивност кондензатора зависи од:
  - количине наелектрисања
  - напона
  - растојања између електрода
  - површине електрода
  - од тога да ли је у редној или паралелној вези
- Кондензатор се прикључи на извор, и после неког времена искључи. Затим се смањи растојање између плоча.
  - Капацитивност кондензатора се:
    - повећа
    - смањи
    - остане иста
  - Количина наелектрисања кондензатора се:
    - повећа
    - смањи
    - остане иста
  - Енергија кондензатора се:
    - повећа
    - смањи
    - остане иста
- Наелектрисани мехур од сапунице се надувава. Упоредити капацитивност мањег C_A и већег мехура C_B :
  - $C_B > C_A$
  - $C_B = C_A$
  - $C_B < C_A$
- Ако се повећа разлика потенцијала облога кондензатора, повећава се:
  - капацитивност
  - количина наелектрисања
  - површинска густина
  - енергија
  - флукс
- Између електрода плочастог кондензатора које де налазе на растојању од $d = 1 \text{ mm}$ је ваздух. При којој површини електрода кондензатора би његова капацитивност износила $C = 1 \text{ F}$?
  - $S = 11,29 \text{ cm}^2$
  - $S = 1,129 \text{ m}^2$
  - $S = 8,85 \cdot 10^2 \text{ m}^2$
  - $S = 1,602 \cdot 10^4 \text{ m}^2$
  - $S = 112,9 \text{ km}^2$
- Како се мења капацитивност и количина наелектрисања кондензатора ако се напон смањи два пута?
  - C се смањи два пута, Q се смањи два пута
  - C остаје исто, Q се смањи два пута
  - C се смањи два пута, Q се не мења
  - C се смањи два пута, Q се смањи четири пута
  - C се не мења, Q се повећа два пута
- Две једнаке паралелне металне плоче са ваздухом између су биле прикључене на напон U , а затим одвојене. У кондензатору постоји електрично поље E а капацитивност овог кондензатора је C . Затим се размак између електрода повећа два пута и убади се диелектрик $\epsilon_r = 6$. Одредити нову вредност напона U_1 , јачине електричног поља E_1 и капацитивност C_1 .

2. Електростатика

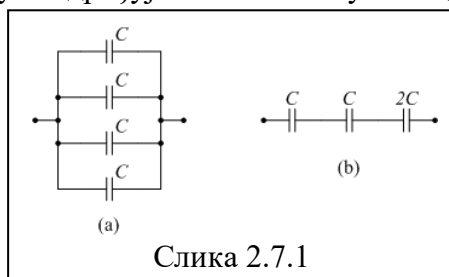

- a) $U_1 = \frac{1}{3}U, E_1 = \frac{1}{3}E, C_1 = 3C$
- b) $U_1 = \frac{1}{6}U, E_1 = \frac{1}{3}E, C_1 = 6C$
- c) $U_1 = \frac{1}{3}U, E_1 = \frac{1}{6}E, C_1 = 3C$
- d) $U_1 = 3U, E_1 = \frac{1}{6}E, C_1 = \frac{1}{3}C$
- e) $U_1 = U, E_1 = \frac{1}{6}E, C_1 = 6C$
8. Ваздушни кондензатор површине електрода S и растојања између њих d се прикључи на напон U . Ако се напон смањи два пута и растојање смањи два пута, како се мења капацитивност овог кондензатора и његово наелектрисање?
9. Између две паралелне равне кружне металне плоче се налази ваздух. Полупречник плоче је $r = 60 \text{ cm}$ а растојање између њих износи $d = 5 \text{ mm}$. Овај кондензатор је прикључен на напон и између електрода постоји поље $E = 200 \frac{\text{V}}{\text{mm}}$. Одредити капацитивност кондензатора, количину наелектрисања и површинску густину наелектрисања на његовим електродама.
10. Доказати да у равном плочастом кондензатору важи израз $\sigma = \epsilon_0 \epsilon_r E$

2. Електростатика

2.7 Везе кондензатора

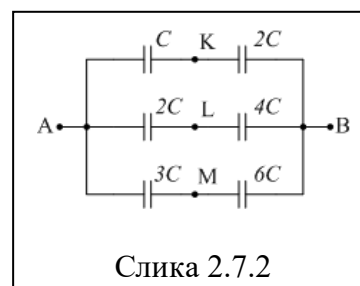
- При редној вези три кондензатора еквивалентна капацитивност износи $C_{123red} = 1 \mu F$. При паралелној вези истих кондензатора еквивалентна капацитивност износи $C_{123par} = 11 \mu F$. Одредити капацитете кондензатора C_2 и C_3 , ако је $C_1 = 2 \mu F$.
- Која од наведених формула одређује еквивалентну капацитивност сваке задате шеме приказне на слици 2.7.1?

Слика 2.7.1

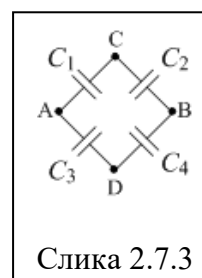
- $C_e = \frac{1}{C} + \frac{1}{C} + \frac{1}{C} + \frac{1}{C}$
- $C_e = 4C$
- $C_e = \frac{C}{4}$
- $C_e = \frac{2}{5}C$
- $C_e = \frac{4}{5}C$

- Како ће се променити еквивалентна капацитивност кола приказаног на слици 2.7.2 између тачака А и В, када се тачке К, L и M кратко споје? Капацитивност C износи $6 nF$. Подразумева се математички доказ.

Слика 2.7.2

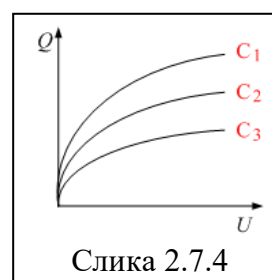
- Четири кондензатора су везана тако да граде четвороугао, слика 2.7.3. Кондензатори се могу прикључити у коло преко тачака А и В или С и D. Вредности капацитивности су $C_1 = 20 mF$, $C_2 = 40 mF$, $C_3 = 80 mF$ и $C_4 = 160 mF$. Одредити:

Слика 2.7.3

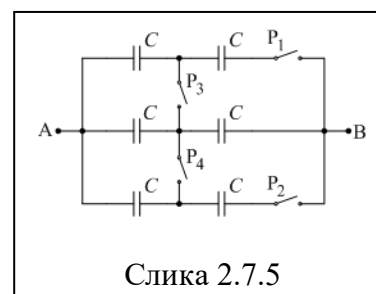
- Еквивалентну капацитивност између тачака С и D ако се крајеви А и В кратко споје
- Еквивалентну капацитивност између тачака А и В ако се крајеви С и D кратко споје

- Кондензатори C_1 , C_2 и C_3 , чије су карактеристике $Q = f(U)$ приказане на слици 2.7.4 везани су паралелно и прикључени на извор једносмерног напона U . На ком кондензатору ће бити највећа количина наелектрисања?
- Кондензатори C_1 , C_2 и C_3 , чије су карактеристике $Q = f(U)$ приказане на слици 2.7.4 везани су редно и прикључени на извор једносмерног напона U . На ком кондензатору ће бити највећи напон?

Слика 2.7.4

- Шест кондензатора истог капацитета $C = 6 \mu F$ везани су као што је приказано на слици 2.7.5. Одредити еквивалентни капацитет те кондензаторске групе за следеће случајеве:

Слика 2.7.5

- сви прекидачи затворени
- отворен прекидач P_1
- отворени прекидачи P_1 и P_2
- отворени прекидачи P_1 , P_2 и P_3
- отворени сви прекидачи

Који од наведених одговора су тачни?

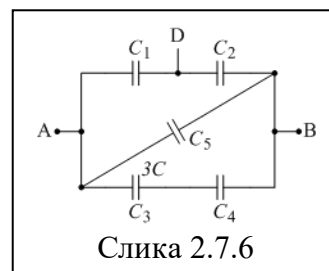
- $C_e = 9 \mu F$, б) $C_e = 7,2 \mu F$, в) $C_e = 4,8 \mu F$, д) $C_e = 9 \mu F$, е) $C_e = 3 \mu F$
- На располагању је 5 једнаких кондензатора капацитивности по $C = 14 \mu F$. Како их треба повезати тако да C_e везе износи $8 \mu F$. Потребно је искористити све кондензаторе, нацртати шему и математички доказ.

2. Электростатика

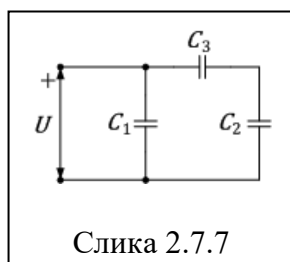
2. Електростатика

9. Група од 5 кондензатора чији су капацитети: $C_1 = C_3 = 2 \mu F$, $C_2 = C_4 = 6 \mu F$ и $C_5 = 4 \mu F$ везани су у коло као што је приказано на слици 2.7.6. Одредити еквивалентни капацитет између тачака А и В и између тачака А и D.

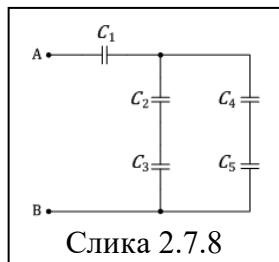

Слика 2.7.6

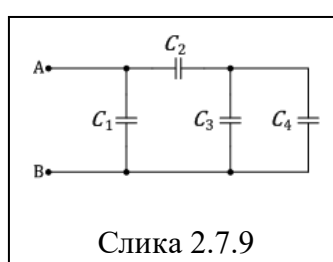
- 10.
- Кондензатори C_1 и C_2 су везани паралелно. Кондензатори C_3 и C_4 су везани паралелно. Затим су ове две групе кондензатора везане редно. Нацртати слику и одредити C_e . Подаци: $C_1 = 4 nF$, $C_2 = 12 nF$, $C_3 = 6 nF$, $C_4 = 10 nF$.
  - Кондензатори C_1 и C_2 су везани редно. Кондензатори C_3 и C_4 су везани редно. Затим су ове две групе кондензатора везане паралелно. Нацртати слику и одредити C_e . Подаци: $C_1 = 5 pF$, $C_2 = 20 pF$, $C_3 = 12 pF$, $C_4 = 12 pF$.
  - Кондензатори C_1 , C_2 и C_3 су везани редно. Затим је на њих паралелно везан кондензатор C_4 . Нацртати слику и одредити C_e . Подаци: $C_1 = 20 mF$, $C_2 = 20 mF$, $C_3 = 10 mF$, $C_4 = 15 mF$.
  - Кондензатори C_1 , C_2 и C_3 су везани паралелно. Затим је на њих редно везан кондензатор C_4 . Нацртати слику и одредити C_e . Подаци: $C_1 = 4 pF$, $C_2 = 10 pF$, $C_3 = 6 pF$, $C_4 = 20 pF$
- 11.
- Одредити еквивалентну капацитивност кола приказаног на слици 2.7.7. Подаци: $C_1 = 3 pF$, $C_2 = 6 pF$, $C_3 = 3 pF$
  - Одредити еквивалентну капацитивност C_{AB} између крајева А и В кола приказаног на слици 2.7.8. Подаци: $C_1 = 3 pF$, $C_2 = 6 pF$, $C_3 = 3 pF$, $C_4 = 20 pF$, $C_5 = 5 pF$
  - Одредити еквивалентну капацитивност C_{AB} између крајева А и В кола приказаног на слици 2.7.9. Подаци: $C_1 = 4 pF$, $C_2 = 9 pF$, $C_3 = 10 pF$, $C_4 = 8 pF$
  - Одредити еквивалентну капацитивност C_{AB} између крајева А и В кола приказаног на слици 2.7.10. Подаци: $C_1 = 10 nF$, $C_2 = 5 nF$, $C_3 = 10 nF$, $C_4 = 4 nF$, $C_5 = 10 nF$, $C_6 = 15 nF$

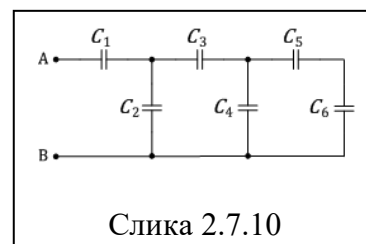
Слика 2.7.7

Слика 2.7.8

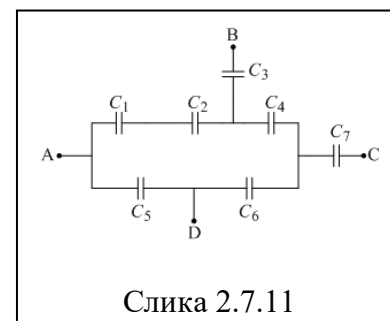

Слика 2.7.9

Слика 2.7.10

- 12.
- Одредити еквивалентну капацитивност између крајева А и В, слика 2.7.11. Подаци: $C_1 = C_2 = 4 pF$, $C_3 = 8 pF$, $C_4 = C_5 = C_6 = 18 pF$, $C_7 = 13 pF$
  - Одредити еквивалентну капацитивност између крајева В и С, слика 2.7.11. Подаци: $C_1 = C_2 = 8 nF$, $C_3 = 9 nF$, $C_4 = 7 nF$, $C_5 = C_6 = 8 nF$, $C_7 = 9 nF$
  - Одредити еквивалентну капацитивност између крајева А и D, слика 2.7.11. Подаци: $C_1 = C_2 = 20 nF$, $C_3 = 9 nF$, $C_4 = 20 nF$, $C_5 = 1 nF$, $C_6 = 20 nF$, $C_7 = 9 nF$
  - Одредити еквивалентну капацитивност између крајева В и D, слика 2.7.11. Подаци: $C_1 = C_2 = 18 nF$, $C_3 = 10 nF$, $C_4 = 8 nF$, $C_5 = 18 nF$, $C_6 = 8 nF$, $C_7 = 9 nF$.

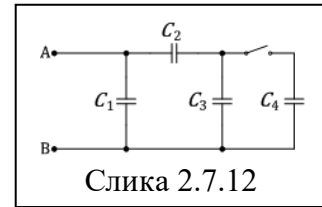

Слика 2.7.11

13. На располагању су 4 једнака кондензатора капацитивности од по $20 mF$. Коришћењем свих кондензатора нацртати еквивалентну шему тако да C_E износи $8 mF$. Доказати рачунским путем.
14. На располагању су 4 једнака кондензатора капацитивности од по $10 mF$. Коришћењем свих кондензатора нацртати еквивалентну шему тако да C_E износи $6 mF$. Доказати рачунски.

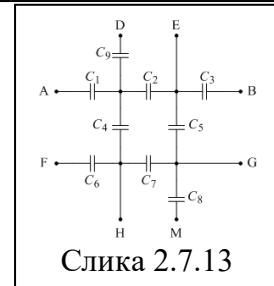
2. Електростатика

15. За колико се промени еквивалентна капацитивност кола приказаног на слици 2.7.12 затварањем прекидача? Сви кондензатори имају вредност $C = 10 \text{ nF}$.

Слика 2.7.12

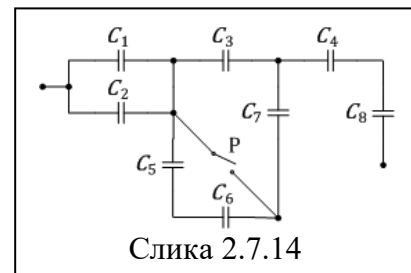
16. У колу приказаном на слици 2.7.13 сви кондензатори имају исте вредности $C = 30 \text{ nF}$. Одредити еквивалентну капацитивност између крајева:

Слика 2.7.13

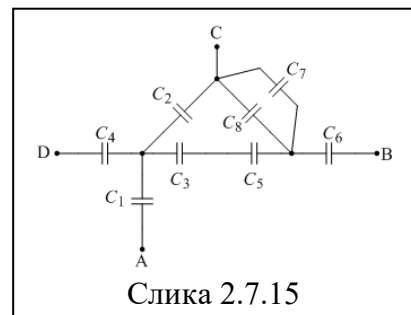
- a) А и В
- b) А и D
- c) А и F
- d) G и M
- e) H и M
- f) F и H
- g) F и В

17. Одредити еквивалентну капацитивност при отвореном прекидачу, слика 2.7.14. Затим одредити еквивалентну капацитивност при затвореном прекидачу. Која вредност је већа и за колико? Да ли се могло без рачунања утврдити која еквивалентна вредност мора бити већа, и зашто? Подаци су: $C_1 = 40 \text{ nF}$, $C_2 = 50 \text{ nF}$, $C_3 = 80 \text{ nF}$, $C_4 = 90 \text{ nF}$, $C_5 = 30 \text{ nF}$, $C_6 = 60 \text{ nF}$, $C_7 = 20 \text{ nF}$, $C_8 = 90 \text{ nF}$

Слика 2.7.14

18. У колу приказаном на слици 2.7.15 сви кондензатори имају исте вредности $C = 20 \text{ mF}$. Одредити еквивалентну капацитивност између крајева:

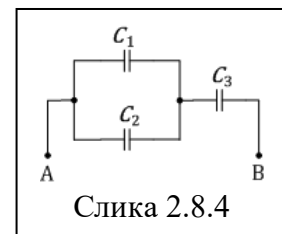
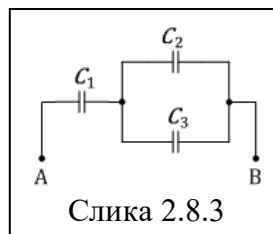
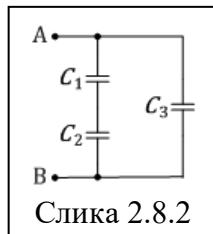
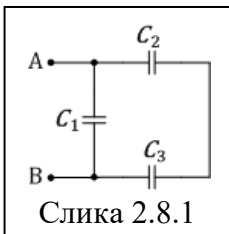
Слика 2.7.15

- a) А и В
- b) А и D
- c) С и D
- d) А и С
- e) С и В
- f) В и D

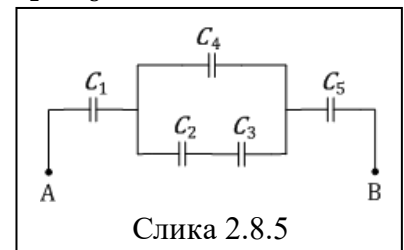
2. Електростатика

2.8 Капацитивни разделник, енергија, пробој

1. За коло приказано на слици 2.8.1 познате су вредности: $C_1 = 8 \text{ mF}$, $C_2 = 6 \text{ mF}$, $C_3 = 3 \text{ mF}$, $U_2 = 20 \text{ V}$. Одредити напон U_{AB} и енергију кондензатора C_1 .
2. За коло приказано на слици 2.8.2 познате су вредности: $C_1 = 20 \text{ }\mu\text{F}$, $C_2 = 5 \text{ }\mu\text{F}$, $C_3 = 5 \text{ }\mu\text{F}$, $Q_3 = 250 \text{ }\mu\text{C}$. Одредити напон кондензатора C_1 и енергију кондензатора C_2 .
3. За коло приказано на слици 2.8.3 познате су вредности: $C_1 = 3 \text{ nF}$, $C_2 = 1 \text{ nF}$, $C_3 = 5 \text{ nF}$ и $Q_3 = 20 \text{ nC}$. Одредити напон U_{AB} и наелектрисање кондензатора C_1 .
4. За коло приказано на слици 2.8.4 познате су вредности: $C_1 = 16 \text{ }\mu\text{F}$, $C_2 = 4 \text{ }\mu\text{F}$, $C_3 = 5 \text{ }\mu\text{F}$, $U_2 = 8 \text{ V}$. Одредити напон U_{AB} и наелектрисање кондензатора C_3 .

5. Кондензаторска батерија која се састоји од пет једнаких кондензатора капацитивности $C = 20 \text{ }\mu\text{F}$ прикључена је на напон $U = 240 \text{ V}$. Колико износи енергија електричног поља батерије, ако су кондензатори:
  - a) везани паралелно
  - b) везани редно
6. У колу приказаном на слици 2.8.3 напони и енергије кондензатора C_1 и C_2 стоје у односима $U_1:U_2 = 2:1$ и $W_1:W_2 = 8:1$. Ако је $C_2 = 10 \text{ }\mu\text{F}$, одредити вредности C_1 и C_3 .
7. У колу приказаном на слици 2.8.5 познате су вредности: $C_1 = 20 \text{ }\mu\text{F}$, $C_2 = 40 \text{ }\mu\text{F}$, $C_3 = 60 \text{ }\mu\text{F}$, $C_4 = 16 \text{ }\mu\text{F}$, $C_5 = 40 \text{ }\mu\text{F}$ и $U_{AB} = 120 \text{ V}$. Одредити напоне на кондензаторима C_3 и C_5 .

2. Електростатика

2.9 Разни задаци

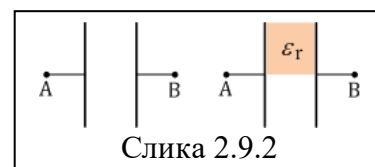
1. Ваздушни кондензатор се састоји од три једнаке плоче, свака површине $S = 100 \text{ cm}^2$. Растојања међу плочама су по $0,5 \text{ cm}$. Одредити капацитет овог кондензатора. Колика ће бити капацитивност ако се урони у керозин, $\epsilon_r = 2$, а горња и доња плоча удаље на двоструко веће растојање?

Слика 2.9.1

2. Колико једнаких кондензатора капацитивности $C = 32 \text{ nF}$ треба везати на ред са кондензатором од 24 nF , да би еквивалентна капацитивност целе везе била 6 nF ?
3. Три кондензатора једнаких капацитета везана су прво редно, а затим паралелно. Одредити однос еквивалентних капацитета.

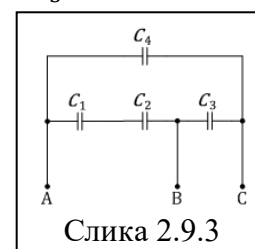
4. У плочастом кондензатору, одвојеном од извора, јачина поља између плоча је E_0 . Ако се половина простора испуни диелектриком диелектричне константе ϵ_r , слика 2.9.2, одредити јачину поља у простору где нема диелектрика. Колика је јачина поља у делу где је диелектрик?

Слика 2.9.2

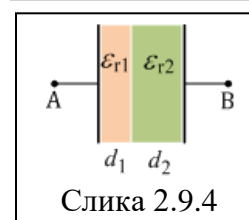
5. На извор напона $U = 100 \text{ V}$ редно су везана два кондензатора једнаких капацитивности $C = 4 \cdot 10^{-11} \text{ F}$. Затим је један кондензатор испуњен диелектриком $\epsilon_r = 3$. Како се променила јачина поља у њему? Колика је количина наелектрисања прошла кроз коло?
6. У плочасти ваздушни кондензатор, површине плоча S и растојања d , постављена је проводна плоча, паралелно са плочама кондензатора исте површине и дебљине $d_1 = \frac{d}{3}$. Одредити однос капацитивности кондензатора пре и после постављања плоче.

7. Четири једнака ваздушна кондензатора $C_1 = C_2 = C_3 = C_4 = 10 \text{ pF}$ везани су као што је приказано на слици 2.9.3. Одредити колико износи релативна диелектрична константа ϵ_r дрвене плоче коју треба убацити између плоча кондензатора C_4 , да би еквивалентна капацитивност кондензатора између тачака А и В била три пута мања него између тачака А и С.

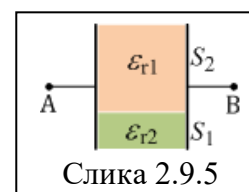
Слика 2.9.3

8. Плочасти ваздушни кондензатор површине плоча $S = 160 \text{ cm}^2$, приказан на слици 2.9.4, са састоји од два слоја. Први слој има диелектрик релативне диелектричне константе $\epsilon_{r1} = 6$, чија је дебљина $d_1 = 1 \text{ mm}$. Други слој има диелектрик релативне диелектричне константе $\epsilon_{r2} = 4$, чија је дебљина $d_2 = 2 \text{ mm}$. Одредити еквивалентну капацитивност овог кондензатора.

Слика 2.9.4

9. Плочасти ваздушни кондензатор површине плоча S приказан на слици 2.9.5 са састоји од два слоја. Први слој има диелектрик релативне диелектричне константе $\epsilon_{r1} = 2$, чија је површина уз плочу кондензатора $S_1 = 100 \text{ cm}^2$. Други слој има диелектрик релативне диелектричне константе $\epsilon_{r2} = 6$, чија је површина уз плочу кондензатора $S_2 = 40 \text{ cm}^2$. Растојање између плоча кондензатора је $d = 1 \text{ mm}$. Одредити еквивалентну капацитивност овог кондензатора.

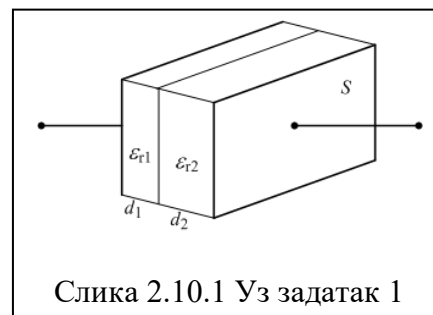

Слика 2.9.5

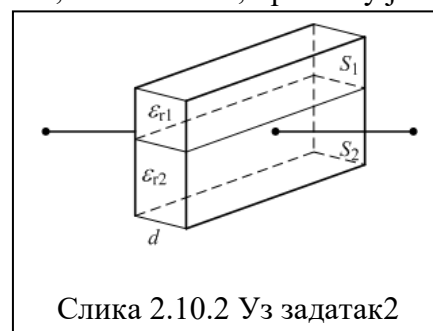
2. Електростатика

2.10 Диелектрични материјали у електростатичком пољу*

- У плочастом кондензатору, површине плоча $S = 32 \text{ cm}^2$ и наелектрисања $Q = 16 \text{ nC}$, налазе се два хомогена диелектрика дебљине $d_1 = 1 \text{ mm}$ и $d_2 = 3 \text{ mm}$, слика 2.10.1. Релативне диелектричне пропустљивости ових диелектрика су $\epsilon_{r1} = 3$ и $\epsilon_{r2} = 9$. Одредити:
  - Векторе електростатичке индукције D_1, D_2
  - Векторе јачине електричног поља E_1, E_2
  - Напон и капацитивност овог кондензатора

- Између плоча плочастог кондензатора налазе се два диелектрика, слика 2.10.2, при чему је: $d = 5 \text{ mm}$, $S_1 = 10 \text{ cm}^2$, $S_2 = 15 \text{ cm}^2$, $\epsilon_{r1} = 5$ и $\epsilon_{r2} = 9$. Наелектрисања плоча кондензатора је $Q = 2 \text{ nC}$. Одредити:
  - Векторе електростатичке индукције D_1, D_2
  - Векторе јачине електричног поља E_1, E_2
  - Напон и капацитивност овог кондензатора

Уз задатак 1

Примена уопштеног Гаусовог закона на затворену површину (црвено на слици, не само правоугаоник него у 3 димензије-квадар): $\vec{D} \cdot \vec{S} = Q_{pus}$.

Одавде је $D = \frac{Q}{S}$, па се може уочити да је $D = \sigma$ (површинска густина наелектрисања), и да су D_1 и D_2 једнаки.

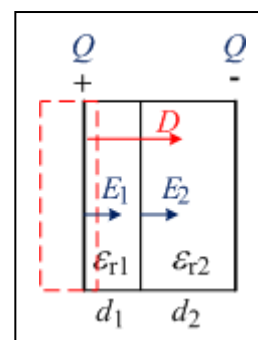
Затим се одреде E_1 и E_2 . ($E_1 = \frac{D}{\epsilon_1} \dots \dots$).

Онда се одреди напон ($U = E \cdot d$, хомогено поље), $U_{ukupno} = E_1 \cdot d_1 + \dots$.

Капацитивност је $C = \frac{Q}{U}$

Урадити пример са бројевима. ($C = 42,5 \text{ pF}$).

Урадити пример са општим бројевима. Одавде се види да се овај кондензатор може заменити редном везом два кондензатора.

Уз задатак 2

У овом случају је све обрнуто, $E_1 = E_2$, $D_1 \neq D_2 \dots$

Овај кондензатор може заменити паралелном везом два кондензатора.